

Angela Cara

**Implicarea părinților și comunităților în
guvernarea educației: de la intenții la acțiuni**

Studiu de politici educaționale

Chișinău 2019

Această lucrare este elaborată în cadrul Proiectului “Valorificarea oportunităților de implicare efectivă a părinților, comunităților și societății civile în guvernarea educației”, implementat de Institutul de Politici Publice cu suportul financiar al Programului de Sprijinire a Educației al Fundațiilor pentru o Societate Deschisă în cadrul Departamentului Buna Guvernare al Fundației Soros-Moldova.

Autoare:

Angela Cara, Institutul de Științe ale Educației

Opiniile expuse în această lucrare aparțin autoarei și nu reflectă neapărat poziția Institutului de Politici Publice, Fundațiilor pentru o Societate Deschisă și a Fundației Soros-Moldova.

Mulțumim tuturor celor care ne-au sprijinit în efectuarea sondajului și, nu în ultimul rând, respondenților, care ne-au acordat timp și ne-au oferit informații de valoare.

Cuprins

Acronime	4
Introducere.....	5
Sumar executiv	6
Metodologia	8
Relevanța politicilor și practicilor de implicare a părinților în administrarea instituțiilor de învățământ.....	9
Cadru legal și instituțional	9
Eficiența acțiunilor întreprinse în Republica Moldova privind implementarea programelor de educație parentală	12
Experiențe de valorificare a parteneriatelor școală-familie-comunitate în guvernarea și managementul școlii.....	15
Impactul parteneriatelor asupra eficacității și eficienței instituțiilor de învățământ general	17
Concluzii și recomandări.....	25

Acronime

APL – Administrație publică locală

AO – Asociație obștească

EEA – European Economic Area (Spațiu Economic European)

FISM – Fondul de Investiții Sociale din Moldova

ONG – Organizație nonguvernamentală

TIC – Tehnologia informației și a comunicației

UTA – Unitate Teritorial Administrativă

Introducere

Reformele educaționale din ultima decadă au pus accentul pe consolidarea legăturilor dintre școală – familie – comunitate ca fiind modalități de a îmbunătăți calitatea educației. În lumea contemporană, parteneriatul școală-comunitate reprezintă o condiție indispensabilă pentru asigurarea bunei administrări și funcționări a școlii. Participarea părinților în activitatea școlii este considerată una dintre cele mai importante caracteristici ale unei școli eficiente.

Diverse organizații și foruri internaționale cu rol de decizie au accentuat importanța parteneriatelor și a dialogului social larg în asigurarea calității educației. UNICEF consideră relația școlii cu familia și comunitatea unul din elementele-cheie ale școlii prietenoase copilului.

Cercetările în domeniu arată că părinții care se implică în procesele decizionale ale școlii pot influența rezultatele școlare ale elevilor. Într-un studiu ce a implicat mai multe țări din spațiul EEA s-a observat existența unei corelații între rezultatele PISA și indicatorii referitori la participarea părinților în activitățile școlii: *„Se poate deduce din această corelație că participarea părinților are un impact asupra rezultatelor școlare din învățământul obligatoriu”* (Fernandez& Trujillo: 9)¹.

Unul din obiectivele Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”² vizează sporirea accesului la educație de calitate pentru toți copiii și tinerii prin asigurarea unui mediu școlar prietenos și protectiv prin consultarea elevilor, studenților și părinților în procesul de luare a deciziilor.

Tipologia beneficiilor implicării include:

- *pentru copii:* performanță academică, atitudini și comportament, prezență, adaptare și implicare școlară, rata promovabilității (Suárez-Orozco, 2010; Dor, 2013);
- *pentru părinți:* atitudini pozitive față de școală, relații mai bune între copii și părinți;
- *pentru profesori:* motivație crescută pentru îmbunătățirea metodelor educative.

Studiile în domeniu susțin că implicarea comunității largi (părinții, elevii, sindicatele, autoritățile publice locale, sectorul non-profit, asociațiile profesionale) în mecanismele decizionale și de consultare ale instituțiilor de învățământ vor conduce la democratizarea sistemului educațional, pentru că implicarea a cât mai multor factori în procesul educațional va aduce inovația și diversificarea ofertei educaționale și responsabilizarea celor implicați.

„Atunci când comunitatea este implicată în deciziile școlii, copiii învață mai mult și în viitor obțin locuri de muncă mai bune. Este important ca părinții, profesorii și managerii școlari să fie instruiți și motivați să implice comunitatea în administrarea școlilor”.

Alex Kremer, Director de țară al Băncii Mondiale pentru Moldova.

¹ Cum se decide în școli egalitatea de șanse? Studiu asupra implicării părinților în procesul educațional al copiilor din categorii social-defavorizate, p. 29.

² Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 944 din 14 noiembrie 2014.

Sumar executiv

Rezultatele lucrării de față scot în evidență faptul că legislația națională este relevantă și conține norme suficiente, adecvate și explicite, ce au drept scop responsabilizarea tuturor actorilor cu atribuții în domeniul educației privind modalitățile de implicare a părinților în administrarea instituțiilor de învățământ și a sectorului educației în ansamblu.

Tezele lansate în această sinteză de politici trasează noi direcții, cum ar fi:

- crearea unui sistem unitar, corelat și complex de educație a părinților pe plan național;
- conceptualizarea și promovarea educației parentale la nivel de formare inițială și continuă, elaborarea și implementarea programelor de educație parentală;
- formarea educatorilor parentali, specialiști care prin profesia lor sunt în relație cu copiii și familia și vor beneficia de formare specializată în dezvoltarea competențelor parentale;
- dezvoltarea unor servicii destinate părinților, ca suport pentru creșterea nivelului de cunoștințe ale acestora.

Sinteza relevă practici pozitive de colaborare a școlii cu autoritățile publice locale, cu referire la participarea în diferite proiecte, realizate în parteneriat cu APL (susținute financiar de diferiți donatori) pentru implicarea în soluționarea unor probleme ale instituției, în corespundere cu obiectivele stipulate în documentele de politici aprobate în Republica Moldova.

Impactul acțiunilor realizate în baza parteneriatelor stabilite dintre școală și diverși parteneri este analizat în baza opiniilor respondenților, colectate de pe un eșantion reprezentativ, alcătuit din părinți, în lunile aprilie-mai 2019, axate pe următoarele domenii: comunicarea școală-familie, temele pentru acasă, implicarea părinților în procesul decizional al instituției.

În baza opiniilor respondenților, s-a constatat:

1. Deși cadrul normativ aprobat în Republica Moldova are ca obiectiv îmbunătățirea calității educației, datele colectate arată că doar 58% din respondenți sunt mulțumiți de calitatea educației oferite copiilor în cadrul instituțiilor de învățământ general; 37% din respondenți nu sunt mulțumiți; 5% din ei nu sunt siguri ce să răspundă.

2. Mai mult de 54% din respondenți sunt mulțumiți de conlucrarea dintre școală-familie; 32% din părinți au menționat că nu sunt mulțumiți; 14% din ei nu sunt siguri. În acest sens, se conturează o tendință pozitivă privind implicarea părinților în procesul decizional al instituției de învățământ general prin intermediul organelor colective de conducere: circa 64% din părinți au menționat că în cadrul școlii frecventate de copiii lor funcționează un consiliu/comitet al părinților; 28% din părinți au indicat că nu funcționează; iar 8% din ei nu sunt siguri de acest lucru. Părinții elevilor consideră că prin intermediul consiliului de părinți ei se implică în luarea deciziilor la nivelul școlii: monitorizarea procesului educațional; implicarea în organizarea diferitor activități extrașcolare în cadrul instituțiilor; organizarea diferitor activități culturale.

3. Comunicarea la nivel de management școlar este dominată de metode clasice: agendele elevilor și scrisorile sunt pe suport de hârtie. Mai mult de jumătate din respondenți (58%) nu sunt informați

despre progresul școlar al copilului lor; doar 38% din respondenți consideră că sunt informați; 4% din respondenți nu sunt siguri dacă sunt sau nu informați. Marea majoritate a părinților comunică cu dirigintele și cu cadrele didactice doar atunci când apar conflicte între elevi sau încălcări de disciplină. În scopul stabilirii unei comunicări eficiente între școală și familie, părinții recomandă utilizarea pe larg a rețelelor de socializare (e-mail, Viber, Messenger), elaborarea calendarului de activități școlare ale elevilor și a calendarului de activități la care pot participa părinții, introducerea agendei electronice a elevului.

4. Circa 62% din părinții indică diverse activități extrașcolare la care au participat împreună cu copiii lor; 30% din părinți au menționat că copiii lor nu au fost implicați în activități extrașcolare; 8% din respondenți nu sunt siguri dacă ei au participat sau nu la activități extrașcolare. În viziunea părinților, activitățile extrașcolare ar trebui să continue activitățile școlare propriu-zise, adică să fie o „școală după școală”.

5. Mulți părinți consideră că activitățile extrașcolare ar trebui să fie organizate sub forma unor pregătiri suplimentare pentru testările finale. Această viziune a părinților derivă din faptul că mai mult de jumătate din ei (circa 56%) nu știu cum să-și ajute propriii copii să-și facă temele pentru acasă; doar 32% din părinți afirmă că știu să facă acest lucru, iar 12% din ei nu sunt siguri dacă știu sau nu știu cum să-și ajute propriii copii.

6. Majoritatea părinților doar verifică dacă copiii lor și-au făcut temele pe acasă, fără a le oferi vreun ajutor, motivând acest lucru prin faptul că nu știu cum să o facă. Se atestă necesitatea instruirii părinților în aspectele ce țin de implicarea lor în activitățile educaționale de acasă. În acest sens, mulți părinți roagă să li se ofere materiale suport și/sau instruiri suplimentare.

Metodologia

Scopul sintezei este de a evalua relevanța, eficacitatea, eficiența și impactul modalităților de implicare a părinților, comunităților locale și a organizațiilor societății civile în administrarea instituțiilor de învățământ și a sectorului educației în ansamblu.

Obiectivele specifice ale sintezei sunt:

- Analiza comparată a practicilor naționale și internaționale privind modalitățile de implicare a părinților, comunităților locale și a organizațiilor societății civile în administrarea instituțiilor de învățământ și a sectorului educației în ansamblu.
- Evaluarea impactului parteneriatelor stabilite dintre școală și diverși parteneri (comunitățile, APL, ONG etc.) în scopul sporirii eficacității și eficienței instituțiilor de învățământ.
- Elaborarea recomandărilor de dezvoltare și de consolidare a politicilor educaționale orientate spre creșterea gradului de implicare a părinților, comunităților și organizațiilor societății civile în guvernarea educației.

Criteriile de evaluare:

Relevanța sistemului – este evaluată prin analiza documentelor de politici în vigoare, confruntarea modalităților de implicare a părinților, comunităților locale și a organizațiilor societății civile în administrarea instituțiilor de învățământ și a sectorului educației în ansamblu; analiza modalităților prin care statul oferă elevilor, părinților, comunităților, organizațiilor societății civile instrumente efective de participare la viața școlii; măsura în care oportunitățile în cauză sunt valorificate de beneficiarii direcți și indirecti ai educației.

Eficiența și eficacitatea – este evaluată prin măsura în care obiectivele și acțiunile reflectate în documentele de politici educaționale privind implicarea părinților și comunităților în guvernarea școlii au fost realizate sau sunt în proces de realizare.

Impactul acțiunilor realizate – este stabilit prin analiza datelor unui sondaj reprezentativ?, desfășurat în rândul părinților, axat pe următoarele domenii: comunicarea școală-familie, temele pentru acasă, implicarea părinților în procesul decizional al instituției.

Durabilitatea reformelor – este analizată prin identificarea factorilor care ar asigura continuitatea rezultatelor pozitive și, totodată, ar permite creșterea gradului de implicare a părinților, comunităților și organizațiilor societății civile în guvernarea educației.

Metoda de cercetare a inclus:

- Analiza documentară: rapoartele de progres ale Ministerului Educației, Culturii și Cercetării; studiile analitice elaborate de experți internaționali și naționali în domeniu.
- Studiul sociologic cantitativ, desfășurat în rândul părinților ce au elevi în instituțiile de învățământ general.

Relevanța politicilor și practicilor de implicare a părinților în administrarea instituțiilor de învățământ

Cadru legal și instituțional

Legătura dintre familie, școală și comunitate este esențială pentru participarea copiilor la o educație de calitate: cea mai importantă influență în dezvoltarea copilului o are familia, iar al doilea factor este școala. Cercetările evidențiază că copiii ai căror părinți mențin în mod constant legătura cu școala sunt avantajați atât din punct de vedere academic, cât și comportamental (Muscă et al. 2006), fiind facilitate dezvoltarea competențelor privind interacțiunea socială, cu colegii, cadrele didactice și comunitatea în care trăiesc (McWayne et al. 2004). Nu în ultimul rând, toți copiii au de câștigat atunci când familia și membrii comunității sunt implicați în activitățile școlii. Participarea adulților transmite copiilor mesajul că școala este importantă și că activitățile copiilor sunt valoroase pentru a primi atenția adulților (Davis 2010: 5). S-a identificat un efect pozitiv al implicării părinților, atunci când școlile și părinții susțin în mod continuu procesul de învățare și dezvoltare a copiilor (Eccles & Harold 1993)³.

La nivel internațional, diferite servicii de educație parentală (ca formă specifică, specializată de dezvoltare și consolidare a competențelor parentale) sunt oferite de persoane specializate, pregătite în mod special pentru a oferi astfel de servicii. Formarea de bază a acestor specialiști este extrem de diversă (educatori, profesori, asistenți sociali, personal medical, psihologi, consilieri școlari, psihopedagogi etc.).

În cadrul zonelor de “suprapunere” a familiei-școlii-comunității au fost identificate următoarele tipuri de implicare (Epstein și Van Voorhis, 2010): parenting-ul, comunicarea, voluntariatul, învățarea acasă, luarea deciziilor și colaborarea cu comunitatea⁴.

Modalitățile de implicare a părinților în administrarea instituțiilor de învățământ și a sectorului educație în ansamblu sunt reflectate de Codul Familiei nr. 1316-XIV din 26 octombrie 2000; Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014; Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 944 din 14 noiembrie 2014; Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022 aprobată prin Hotărârea Guvernului Nr. 1106 din 03.10.2016; Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 523 din 11 iulie 2011; Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 434 din 10 iunie 2014.

Aceste documente de politici stabilesc noi direcții, cum ar fi: crearea unui sistem unitar, corelat și complex de educație a părinților pe plan național; conceptualizarea și promovarea educației parentale la nivel de formare inițială și continuă, elaborarea și implementarea programelor de educație parentală; formarea educatorilor parentali, specialiști care prin profesia lor sunt în relație cu copiii și

³ Apud: Speranța Țibu, Delia Goia, Parteneriatul școală-familie-comunitate. Laboratorul Consiliere și Management educațional, Institutul de Științe ale Educației, București, 2014; p. 30

⁴ Ibidem, p. 23

familia și vor beneficia de formare specializată în dezvoltarea competențelor parentale; dezvoltarea unor servicii destinate părinților, ca suport pentru creșterea nivelului de abilități ale acestora.

Actualmente, modalitățile în care școala și autoritățile locale colaborează au o influență importantă asupra calității serviciilor educaționale oferite de către unitatea de învățământ. Colaborarea partenerilor implicați în educație presupune constituirea unei relații axate pe unificarea unui sistem de valori și cerințe adresate copilului.

Un accent deosebit pentru eficientizarea activității școlii se pune și pe promovarea acordurilor de parteneriat al școlii cu administrația publică locală. Articolul 141 din Codul Educației stabilește că acestea au următoarele atribuții: susțin și încurajează activitatea de formare profesională continuă a cadrelor didactice; susțin și încurajează participarea elevilor la concursuri și olimpiade școlare; asigură, împreună cu părinții, școlarizarea copiilor cu vârsta cuprinsă între 6(7)-18 ani; adoptă decizii privind optimizarea și dezvoltarea rețelei instituțiilor de învățământ din teritoriul administrat, în baza indicatorilor de eficacitate, eficiență și performanță; delimitează districtele școlare ale instituțiilor de învățământ general ai căror fondatori sunt.

În același timp, conform cadrului legal în vigoare, instituția de învățământ colaborează cu APL, alte instituții în domeniu, în dezvoltarea parteneriatelor comunitare pentru asigurarea sănătății, siguranței și protecției copiilor; protecției integrității fizice și psihice a fiecărui copil; prevenirea și acordarea de asistență copiilor victime ale violenței⁵.

Astfel, administrația instituției de învățământ stabilește acorduri de parteneriat și furnizează evidențe privind colaborarea cu reprezentanții comunității, pe baza interesului superior al copilului. În același timp, conform Standardelor de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase elevului, administrația instituției de învățământ implică comunitatea (agenți economici, servicii publice, ONG, voluntari etc.) în îmbunătățirea condițiilor de învățare, odihnă și petrecere a timpului liber pentru copii.

Un rol deosebit în cadrul parteneriatului școală-familie-comunitate revine activităților de voluntariat. În conformitate cu Legea voluntariatului, autoritățile administrației publice locale cooperează cu organele centrale de specialitate ale administrației publice, cu alte autorități administrative centrale și cu organizațiile neguvernamentale din domeniu în vederea aplicării prezentei legi și realizării politicilor de stimulare și dezvoltare a voluntariatului prin implementarea activităților relevante la nivel local⁶.

Școala include familia în calitate de participantă la procesul de luare a deciziilor la nivel instituțional, în administrarea instituțională, în programe de *advocacy*, prin oferirea calității de membru și reprezentare în diferite consilii, comitete, comisii etc. reprezentanților desemnați/aleși de părinți.

⁵ Standarde de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului. Aprobate prin Ordinul Ministerului Educației nr. 970 din 11 octombrie 2013.

⁶ Legea voluntariatului nr. 121 din 18.06.2010, Articolul 11.

În baza analizei experiențelor internaționale și naționale⁷, s-a constatat că legislația în domeniul educației din țările cu tradiții în domeniu reglementează în mod detaliat modul de implicare a părinților în viața școlii, atât la nivel de persoane fizice, cât și la nivel de organizații asociative ale acestora. În cazul sistemelor educaționale centralizate, părinții sunt obligați să fie membri ai asociațiilor de părinți sau ai asociațiilor de părinți și învățători, organizațiile respective fiind create și ghidate de administrațiile instituțiilor de învățământ. În cazul sistemelor educaționale descentralizate, accentul se pune pe asocierea benevolă a părinților în organizații obștești, scopul cărora ar fi ajutorarea școlii.

În cercetarea în cauză s-a constatat că modalitățile de implicare a părinților în viața școlii diferă de la o țară la alta, principalele din ele fiind:

- 1) Activitățile desfășurate în cadrul instituțional oferit de școală: adunări ale părinților; delegarea reprezentanților părinților în organele administrative și/sau consultative ale instituțiilor de învățământ; asociații ale părinților, afiliate școlilor; asociații ale părinților și învățătorilor, afiliate școlilor.
- 2) Activitățile desfășurate în cadrul organizațiilor necomerciale, persoane juridice distincte: organizații ale părinților; organizații ale elevilor și părinților; organizații ale absolvenților; organizații ale părinților și absolvenților.

În cazul Republicii Moldova, cadrul normativ-juridic existent oferă părinților următoarele modalități de implicare în viața școlii:

1. Prin intermediul cadrului instituțional oferit de școală (adunări ale părinților la nivel de clasă și de școală; comitete de părinți la nivel de clasă; comitete consultative ale părinților la nivel de instituție de învățământ; reprezentanți ai părinților în consiliile de administrație ale școlilor).
2. Prin intermediul organizațiilor asociative, organizații care, de-iure, sunt independente de instituțiile de învățământ și care ar trebui să interacționeze cu ele în baza unor acorduri de parteneriat.

În conformitate cu cadrul normativ-juridic existent din Republica Moldova, administrația unității de învățământ⁸:

- Elaborează un set de proceduri democratice de delegare, promovare a părinților în structurile decizionale ale școlii.
- Elaborează proceduri privind participarea părinților sau, după caz, tutorilor/reprezentanților legali, la îmbunătățirea rezultatelor școlare și asigurarea progresului școlar.

⁷ Gremalschi A, Perciun D, Costachi I; Ghid pentru organizațiile obștești ale părinților elevilor din învățământul primar, gimnazial și liceal, Chișinău 2016

⁸ Standarde de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului. Aprobate prin Ordinul Ministerului Educației nr. 970 din 11 octombrie 2013.

În conformitate cu Regulamentul-tip de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II, Comitetul de părinți al clasei are următoarele atribuții⁹:

- Ajută învățătorul/dirigintele în activitatea de îmbunătățire a frecvenței elevilor.
- Sprijină dirigintele în activitatea de consiliere și de orientare socioprofesională sau de integrare socială a absolvenților.
- Sprijină dirigintele în organizarea și desfășurarea unor activități extrașcolare.

Consiliul reprezentativ al părinților din instituție are următoarele atribuții:

- Sprijină parteneriatele educaționale dintre instituția de învățământ și instituțiile cu rol educativ în plan local.
- Susține instituția în derularea programelor și proiectelor comunitare, de prevenire și de combatere a abandonului școlar.
- Susține conducerea instituției școlare în organizarea și desfășurarea consultațiilor cu părinții, pe teme educaționale.
- Părinții/alți reprezentanți legali ai elevilor, prin coordonarea prealabilă cu conducătorul instituției, au dreptul de a participa la activitățile educaționale și de a asista la ore în vederea monitorizării procesului educațional din instituție.
- Părinții/alți reprezentanți legali ai elevilor au obligația, cel puțin o dată pe lună, să ia legătura cu învățătorul/dirigintele pentru a cunoaște evoluția copiilor lor.

Rezultatele cercetării scot în evidență faptul că legislația națională este relevantă și conține norme suficiente, adecvate și explicite, pentru responsabilizarea tuturor actorilor cu atribuții în domeniul educației privind modalitățile de implicare a părinților în administrarea instituțiilor de învățământ și a sectorului educației în ansamblu.

Eficiența acțiunilor întreprinse în Republica Moldova privind implementarea programelor de educație parentală

Cercetătoarea G. Bulat¹⁰. sintetizând tendințele pentru dezvoltarea abilităților și competențelor parentale, conchide că la nivel internațional există un număr extrem de variat de modele de servicii destinate dezvoltării parentale și de informare la cursurile specializate de educație parentală; aceste intervenții sunt influențate de caracteristicile particulare ale copiilor, ale părinților și ale interacțiunilor dintre părinți și copii, precum și de modelele culturale ale comunităților în care se desfășoară.

În unele țări (Spania, Italia, Belgia, Franța etc.), serviciile de dezvoltare parentală sunt susținute de către stat, fie direct, prin activitățile de informare și campanii de educare, fie indirect, prin intermediul programelor specializate de educație parentală, susținute, mai ales, de către autoritățile locale și

⁹ Regulamentul-tip de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II nr. 235 din 25 martie 2016, Art. 211.

¹⁰ Bulat G, Cuznețov L., Orindaș L., Parteneriatul școală-familie-comunitate în asigurarea coeziunii sociale și oferirea unei educații de calitate, IȘE, 2018, pag. 23-25.

donatorii privați (sau contribuții financiare din partea participanților, în cazul în care sunt categorii care-și permit acest lucru). Iar în unele țări ele sunt obligatorii pentru diferite categorii de părinți (bunăoară, Portugalia). Mesajele privind parentalitatea pozitivă ar trebui să ajungă la toți părinții/îngrijitorii copiilor sau la personalul care oferă servicii copiilor (după cum reiese din Recomandarea Consiliului Europei).

Radiografierea rezultatelor obținute în domeniul educației parentale la nivel național, din perspectiva indicatorilor de eficiență și eficacitate, identifică că la nivelul învățământului general a fost elaborată și diseminată *Scrisoarea metodică pentru cadrele didactice și manageriale din învățământul general* (2015). În acest context, au fost realizate instruirii ale învățătorilor de la treapta primară de învățământ pentru lucrul cu părinții.

În cadrul conceptului de școală prietenoasă copilului, dezvoltată cu suportul UNICEF, au fost încurajate dezvoltarea unor servicii destinate părinților, ca suport pentru creșterea nivelului de cunoștințe ale acestora: centre de resurse și informare a familiei; centre de zi pentru asistența copiilor cu cerințe educaționale speciale și părinților acestora; centre de consultanță.

La nivelul formării inițiale și continue a resurselor umane au fost realizate următoarele:

- 1) Elaborat și aprobat *Modulul de Educație parentală pentru formarea inițială a educatorilor parentali* (Curricula și suporturile de curs, teoretic și practic, aprobat de Consiliul științific al Facultății de Pedagogie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”). Actualmente, modulul se pilotează la specialitățile Pedagogie preșcolară și Pedagogie socială.
- 2) Elaborate: *Curriculumul Educația parentală pentru formarea continuă Metodologia de organizare a programelor de educație parentală și de lucru cu părinții*, două suporturi de curs (ghid teoretic și ghid practic) pentru educatorul parental, care conține patru programe parentale elaborate pe categorii de părinți¹¹.
- 3) Programul de *masterat în Consiliere pentru Probleme de Familie* în cadrul Facultății de Psihologie și Științe ale Educației al Universității de Stat din Moldova. Programul de masterat, cu durată de doi ani, este destinat absolvenților diferitor domenii de formare profesională.
- 4) Programul de masterat: *Consiliere și educația familiei*. 2015, aprobat la Ședința Catedrei Științe ale Educației, UPS „Ion Creangă” din Chișinău.
- 5) În colaborare cu Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și Ambasada Cehiei în Republica Moldova, a fost elaborat un modul, axat pe *comunicarea eficientă cu familia și implicarea părinților în incluziunea socioeducațională a copiilor cu dizabilități*¹².
- 6) Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică cu suportul UNICEF a elaborat *Curriculum și Ghidul privind orientarea părinților în educația copiilor cu cerințe educaționale speciale, 2017-2018*. În baza acestui Curriculum au fost instruiți specialiștii Serviciilor de Asistență Psihopedagogică pentru lucrul cu părinții.

¹¹ Raport de activitate al Ministerului Educației pentru anul 2016. Aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 33 din 26 ianuarie 2017, pag. 10.

¹² Ibidem, pag. 10.

- 7) În cadrul Institutului de Științe ale Educației, sectorul Parteneriate Educaționale, în perioada 2015-2018 a fost implementat Proiectul *Elaborarea mecanismelor și metodologiilor pedagogice de conjugare a parteneriatului școală-familie-comunitate pentru asigurarea coeziunii sociale și oferirea unei educații de calitate*. În cadrul acestui proiect au fost elaborate ghiduri metodologice, lucrări științifico-didactice privind implementarea parteneriatelor educaționale.

În ultimii ani, în Republica Moldova au fost dezvoltate diverse forme, prin care se realizează promovarea parentalității pozitive, având ca scop dezvoltarea abilităților (mai ales prin servicii de informare) și a competențelor parentale (proiecte-pilot de educație a părinților).

Programele de formare a abilităților și competențelor parentale sunt realizate în special sub forma unor proiecte-pilot de către organizațiile nonguvernamentale, cu suport financiar din partea donatorilor. În acest sens menționăm:

- Proiectul Parteneriate Globale pentru Educație, implementat de către Ministerul Educației cu sprijinul Băncii Mondiale și UNICEF (2012-2014), a dezvoltat modelul echipelor comunitare de lucru cu familia (constituite din educator, asistent medical și asistent social) în problematica incluziunii socio-educăționale a copiilor cu cerințe educaționale speciale.
- Programul Educațional Pas cu Pas: implementarea unor programe de formare a specialiștilor pentru a acorda sprijin familial.
- Programul *Mellow Parenting 2016-2018*, care a fost implementat în raioanele Cahul, Călărași, Fălești, Nisporeni și Ungheni¹³. Programul a avut drept scop sprijinirea părinților în dezvoltarea competențelor parentale la diferite etape de dezvoltare a copilului, începând cu cea prenatală, și până la vârsta preșcolară. Acesta se bazează pe principiile de atașament, învățare socială și teoria comportamentului cognitiv. Proiectul a fost implementat de AO Parteneriate pentru fiecare copil în colaborare cu organizația *Mellow Parenting* din Marea Britanie și Direcția Municipală pentru protecția drepturilor copilului cu susținerea financiară a *World Childhood Foundation*. Beneficiarii direcți ai proiectului au fost copiii cu risc de abandon și părinții lor, copii și părinții cu situația socio-economică precară.
- Programul Educație parentală pentru cadrele didactice din învățământul primar, elaborat de Centrul Național de Prevenire a Abuzului Față de Copiii. Scopul programului constă în formarea cadrelor didactice cu competențe în educarea pozitivă a copiilor și protejarea lor față de violență. Pe parcursul anului de studii 2015-2016, în programul de formare privind educația parentală au fost cuprinși peste 100 de învățători din orașele Strășeni, Hâncești și Chișinău¹⁴.
- Programul de educație parentală, elaborat de Fundația *Terre des Hommes* oferă informațiile necesară pentru consolidarea competențelor personale și profesionale ale cadrelor didactice în realizarea activităților psihosociale de grup cu părinții, inclusiv cu părinții romi. Suportul de curs elaborat oferă informație necesară pentru consolidarea competențelor personale și

¹³ http://www.p4ec.md/ro/projects/mellow_parenting_program_healphy_and_happy_childre/default.aspx.

¹⁴ <http://cnpac.org.md/rom/event/educatie-parentala-pentru-invatori>.

profesionale ale cadrelor didactice în realizarea activităților psihosociale de grup cu părinții, inclusiv cu părinții romi. Suportul conține 11 module practice pentru organizarea activităților propriu zise cu tematici¹⁵.

- Asociația *Parteneriate pentru Fiecare Copil*, Asociația *Keystone Moldova*, CCF Moldova, Asociația *Lumos* organizează seminare de instruire inițială pentru solicitanții ce doresc să devină asistenți parentali profesioniști; acordă suport în consilierea familiilor în procesul de prevenire a separării copilului de familie sau reintegrare în familie a copiilor din instituții rezidențiale.

Totodată, constatăm că abordarea educației parentale în Republica Moldova se axează, preponderent, pe segmentul educației timpurii și al familiilor care au copii cu cerințe educaționale speciale; consilierea familiilor în procesul de prevenire a separării copilului de familie sau reintegrare în familie din instituții rezidențiale. În cazul familiilor-tip, importanța educației parentale este subestimată, iar activitățile de acest gen sunt sporadice.

Experiențe de valorificarea a parteneriatelor școală-familie-comunitate în guvernarea și managementul școlii

Analiza efectuată relevă practici pozitive de colaborare a școlii cu autoritățile publice locale, cu referire la participarea în diferite proiecte, în parteneriat cu APL .

În continuare prezentăm proiecte de parteneriat, derulate cu implicarea APL și a diverselor organisme internaționale și ONG-uri cu experiență în domeniu:

Inițiativa „Școala Mea” a fost implementat în perioada 2013-2018 de Centrul Analitic Independent Expert-Grup cu suportul Parteneriatului Global pentru Responsabilizare Socială al Băncii Mondiale și cu suportul informațional al Ministerului Educației al Republicii Moldova. Misiunea proiectului a constat în implicarea cetățenilor în crearea unei școli mai eficiente, mai transparente și mai bune¹⁶.

În trei ani de implementare, proiectul a implicat aproximativ 40.000 de persoane din 21 de raioane și municipii în discuțiile bugetelor școlilor; iar 60 de școli beneficiare au învățat și au aplicat instrumente de responsabilizare socială, creând oportunități pentru ca elevii și părinții să contribuie la îmbunătățirea școlilor. Astfel, proiectul promovează schimbările de atitudine, mentalitate și contribuie la stimularea comportamentelor participative în comunități.

În cadrul audierilor publice a bugetelor școlare, elevii, părinții, profesorii, directorii de școli și autoritățile publice locale au discutat modalitățile de îmbunătățire a procesului de învățământ și creare a unui mediu sigur și eficient în școli. Propunerile pentru planificarea bugetară au variat de la parcuri pentru biciclete până la dotări tehnice ale laboratoarelor de științe și supravegherea video a școlilor.

¹⁵ <https://tdh-moldova.md/index.php?pag=news&id=695&l=ro>.

¹⁶ <https://www.expert-grup.org/ro/activitate/comunicate-de-presa/item/1363-scoala-mea-comunitatile-contribuie-la-rezultate-mai-bune-in-educatie-prin-participare&category=188>.

Intervenția profesionistă a polițistului împreună cu alți actori comunitari, cum ar fi primarul, asistentul social, directorul școlii ș.a., contribuie la îmbunătățirea situației în familie, prevenirea violenței în familie etc.

Republica Moldova a semnat rezoluția ONU privind declararea anilor 2011-2020 „Decada acțiunilor în domeniul siguranței rutiere” și și-a asumat responsabilitățile ce decurg din aceasta, printre care și obiectivul de a reduce până în anul 2020 cu 50% numărul accidentelor rutiere. Relevante în acest context sunt proiectele ce au vizat organizarea activităților în instituțiile de învățământ general privind securitatea în traficul rutier și comportamentul în caz de situații excepționale. Angajații Inspectoratului Național de Patrulare au desfășurat activități de informare și educare rutieră în școlile și liceele din republică. De asemenea, a fost încurajată colaborarea dintre Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei și poliție în activitățile organizate în cadrul instituțiilor generale de învățământ prin implicarea în campania *Un copil informat este un copil bine protejat*.

Specialiștii din domeniul sănătății au un rol important în procesul promovării parteneriatului școală-familie-comunitate. Programul național de promovare a sănătății pentru anii 2016-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1000, prevede promovarea unui mod sănătos de viață prin realizarea următoarelor acțiuni: promovarea alimentației sănătoase și a activității fizice; reducerea consumului de tutun, alcool; prevenirea bolilor condiționate de nerespectarea regulilor de igienă; prevenirea traumatismelor, inclusiv la copii etc.

În ideea de a promova modul sănătos de viață în rândul copiilor, Direcția Generală pentru Educație, Tineret și Sport în colaborare cu Fundația BITONIC și Apa Om Kids, a lansat un ciclu de lecții educative despre importanța alimentației sănătoase și hidratării cu genericul „Copii sănătoși – părinți fericiți”. Beneficiari sunt copiii din grădinițe, precum și elevii din clasele primare atât din mun. Chișinău, cât și din suburbie.

Impactul parteneriatelor asupra eficacității și eficienței instituțiilor de învățământ general

În conformitate cu Codul Educației în Republica Moldova¹⁷, calitatea în învățământ se definește drept „ansamblu de caracteristici ale unui program de studiu și ale ofertanților acestuia, prin care sunt satisfăcute așteptările beneficiarilor în raport cu standardele de calitate”.

Calitatea educației în Republica Moldova este fundamentată de Standardele de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului¹⁸. În corespundere cu obiectivele documentului, școala prietenoasă copilului reprezintă o abordare holistică, de sistem pentru îmbunătățirea calității educației care plasează copilul în centrul reformei educaționale. Un rol deosebit în cadrul acestui parteneriat revine componentei ce vizează participarea părinților și comunității la viața școlii, dar și deschiderea serviciilor școlii către comunitate.

Joyce Epstein (2003) a identificat șase factori în funcție de care poate fi analizată implicarea părinților în educația copiilor:

- Sprijinul pe care îl primesc părinții pentru a-și construi un mediu familial propice (instruirea prin diferite programe de educație parentală).
- Comunicarea cu școala (participarea la diferite ședințe, discuții, întâlniri cu părinții).
- Participarea în diferite programe de voluntariat (implicarea în diferite programe de suport pentru elevi, cadre didactice, părinți).
- Învățarea acasă (posibilitatea de a acorda suport copiilor la realizarea temelor pentru acasă).
- Luarea deciziilor (implicarea părinților prin organele colective ale școlii în deciziile școlare).
- Colaborarea cu comunitatea (informarea părinților despre activitățile organizate în comunitate, atragerea persoanelor de resursă din comunitate la activitățile școlii).

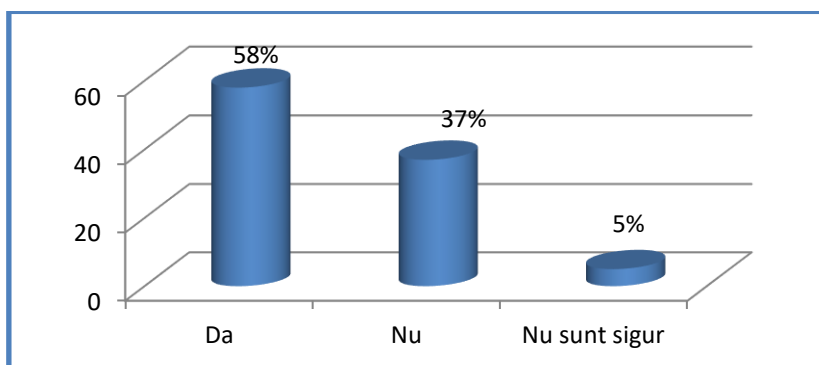
Deși cadru normativ aprobat în Republica Moldova are ca obiectiv îmbunătățirea calității educației, datele colectate în lunile aprilie-mai 2019 pe un eșantion reprezentativ de părinți arată că doar 58% din respondenți sunt mulțumiți de calitatea educației oferite copiilor în cadrul instituțiilor de învățământ general; 37% din respondenți nu sunt mulțumiți, iar 5% din nu știu sau nu vor să răspundă.

¹⁷ Codul Educației al Republicii Moldova, Nr. 152 din 17.07.2014, Art. 3.

¹⁸ Standarde de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului, Ordinul Ministerului Educației nr. 970 din 11 octombrie 2013.

Figura 1. Opinii privind calitatea educației în instituțiile de învățământ general

Sunteți mulțumiți de calitatea educației oferite copiilor în cadrul instituțiilor de învățământ general?

În scopul optimizării eficacității și eficienței managementului educațional la nivel de unitate școlară, au propus următoarele recomandări:

Procesul educațional: facilitarea conexiunii dintre materialul predat și temele pentru acasă; dotarea școlilor cu laboratoare pentru chimie, fizică; organizarea pentru elevii claselor X-XII a cercurilor privind pregătirea acestora pentru evaluările finale; aplicarea metodelor moderne de predare-învățare.

Activitățile extrașcolare: organizarea activităților de voluntariat în folosul comunității; organizarea competițiilor sportive, care ar avea drept scop coeziunea clasei, consolidarea spiritului de echipă; organizarea activităților cu genericul *Școală după Școală*, care ar oferi elevilor suport la pregătirea temelor pentru acasă; organizarea cercurilor artistice, muzicale, sportive; organizarea activităților pentru perioada vacanței.

Parteneriate stabilite între diferiți actori: schimb de experiență între diferite instituții de învățământ general atât din țară, cât și peste hotare.

Activități de consiliere psihologică: organizarea activităților de consiliere psihologică pentru elevi; discutarea subiectelor privind rolul Internetului în viața tinerilor. Instituirea în cadrul *Școlii părinților*.

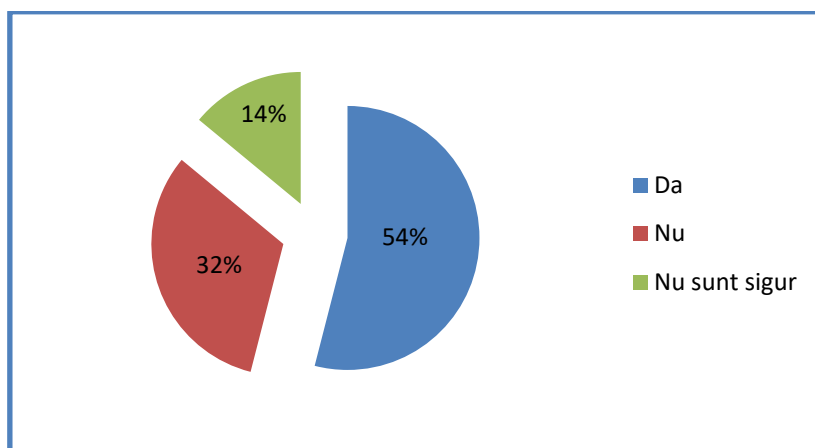
Îmbunătățirea comunicării profesori-părinți: introducerea registrului electronic, utilizarea Agendei electronice.

Organizarea diferitor activități de consiliere și orientare profesională: organizarea vizitelor la diferite întreprinderi de profil: fabricile de pâine, de vin, de zahăr. Organizarea diferitor concursuri sau proiecte de parteneriat cu alte instituții.

Implicarea familiei în parteneriatele școală-familie este condiționat de gradul de interes al familiei față de școală. Studiul constată că mai mult de 54% din respondenți sunt mulțumiți de conlucrarea dintre școală-familie; 32% din respondenți au declarat că nu sunt mulțumiți; iar 14% din ei nu știu ce să răspundă.

Figura 2. Conlucrarea școală-părinți

Sunteți mulțumiți de conlucrarea dintre școală-familie?

Comunicarea școlii cu familia este esențială pentru construirea de parteneriate reale, eficiente. Acest parteneriat constituie fundamentul pentru toate celelalte forme de implicare a familiei în educație.

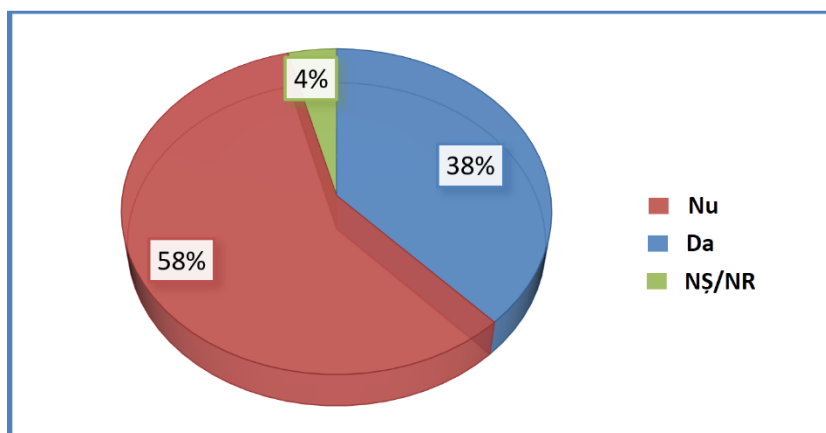
Documentele normative aprobate la nivel național sunt relevante și corespund celor mai bune practici internaționale. Astfel, dirigințele de clasă asigură conexiunea cu părinții elevilor, îi informează despre rezultatele obținute de elevi la învățătură, despre absențele nemotivate, alte forme de abateri de la regulamentele instituționale. Totodată, în atribuțiile dirigintei intră organizarea ședințelor cu părinții de cel puțin patru ori pe durata fiecărui an școlar¹⁹.

Însă, în viața reală, realizarea acestor stipulări normative nu se realizează în volum deplin. Astfel, la întrebarea dacă sunt permanent informați despre progresul școlar al copilului lor, au fost obținute următoarele răspunsuri: mai mult de jumătate din părinții chestionați (58%) au menționat că nu sunt informați; doar 38% din respondenți au afirmat că sunt informați, iar 4% respondenți nu au știut sau nu au răspuns.

¹⁹ Regulamentul-tip de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II. Aprobare prin Ordinul Ministerului Educației nr. 235 din 25 martie 2016. Secțiunea 11, punctul j.

Figura 3: Comunicarea la nivel de management școlar

**Sunteți permanent informați despre progresul școlar al copilului
Dumneavoastră?**

Marea majoritate a părinților au menționat că comunică cu dirigințele, cadrele didactice în special doar atunci când apar conflicte între elevi sau încălcări de disciplină. În același timp, studiul a scos în evidență faptul că comunicarea la nivel de management este dominată de metode clasice: agende de hârtie ale elevilor, scrisori pe suport de hârtie.

În scopul stabilirii unei comunicări eficiente între școală și familie, părinții chestionați au recomandat: utilizarea pe larg a rețelelor de socializare pentru a comunica cu părinții (e-mail, Viber, Messenger); elaborarea calendarului de activități școlare ale elevilor și a calendarului cu activități la care pot participa părinții, introducerea Agendei electronice a elevului.

Boxa 1. Mijloace moderne de comunicare școală-părinți

În scopul îmbunătățirii experienței de comunicare dintre copii, părinți și profesori, în anul 2019 a fost creată platforma pe internet Studii.md, care își propune să substituie tradiționalele agende pe suport de hârtie. Platforma Studii.md este disponibilă online. Agenda electronică va asigura informarea operativă a părinților despre situația academică a elevului și va permite menținerea unui parteneriat efectiv cu școala pentru sporirea calității educației; dezvoltarea și plasarea conținuturilor digitale și a temelor pentru acasă în format electronic pentru a putea fi vizualizate de către elevi și părinți. Platforma Studii.md include următoarele componente: registru on-line cu reușita elevilor și subiectele disciplinelor; agenda cu teme pentru acasă; note și absențe; posibilitatea de a verifica în orice moment orarul disciplinelor în funcție de data și/sau ziua săptămânii; analiza reușitei școlare pentru o săptămână/lună/semestru sub forma unor rapoarte lizibile. Fiecare elev are o pagină proprie unde își poate urmări succesele. <https://studii.md/>

Actualmente această platformă se implementează în cadrul a 5 instituții de învățământ general din mun. Chișinău: Liceului Mircea Eliade; Liceul Alexandru Pușkin; Liceul Spiru Haret, Academia Copiilor și Liceul Școala Internațională Heritage din mun. Chișinău.

Un rol important în implicarea părinților în educația propriilor copii îl are învățarea acasă. Școala va promova activități prin care să asigure implicarea familiilor în procesul de învățare al copilului atunci

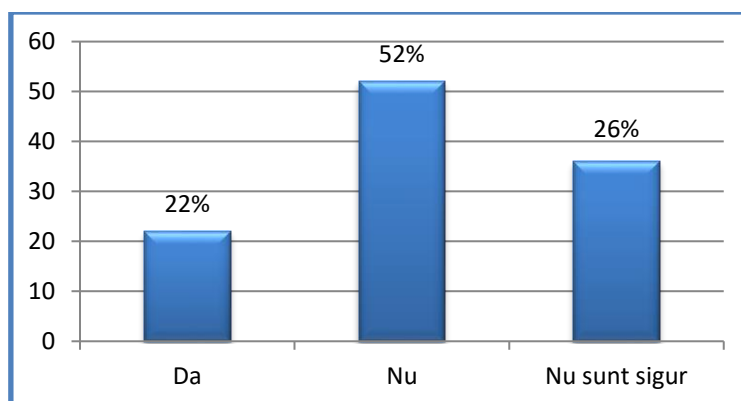
când acesta este acasă, în special, în realizarea temelor pentru acasă. Este cunoscut faptul că mulți părinți sunt îngrijorați de faptul că elevii au de făcut acasă un volum exagerat de teme. În scopul reglementării acestui aspect sensibil, autoritățile au emis o instrucțiune specială, care include următoarele prevederi de bază²⁰:

- Părinții și reprezentanții legali monitorizează zilnic, conform agendei elevului, temele pentru acasă.
- Părinții și reprezentanții legali colaborează cu cadrelor didactice pentru a acorda suportul necesar elevului în procesul realizării temelor pentru acasă; părinții și reprezentanții legali sunt informați în cadrul ședințelor cu privire la particularitățile de dezvoltare a copilului, organizarea procesului și mecanismelor de învățare, cerințele școlare, dezvoltarea managementului reacțiilor emoționale și al efortului depus în procesul realizării temelor pentru acasă.
- Părinții și reprezentanții legali beneficiază de consultanță, la necesitate, din partea cadrului didactic pentru a monitoriza zilnic activitatea de pregătire a temelor de către elev.

Despre impactul acestei instrucțiuni se poate judeca în baza următoarelor date. La întrebarea dacă copilul știe cum să-și facă temele pentru acasă, mai mult de jumătate din părinți (52%) au declarat că copiii lor nu prea știu și că întâmpină dificultăți la realizarea acestora; 22% din părinți au declarat că elevii știu acest lucru; iar 26% din părinți nu au știut să răspundă.

Figura 4. Înțelegerea de către elevi cum să-și facă temele pentru acasă

Copiii Dumneavoastră știu cum să-și facă temele pe acasă?

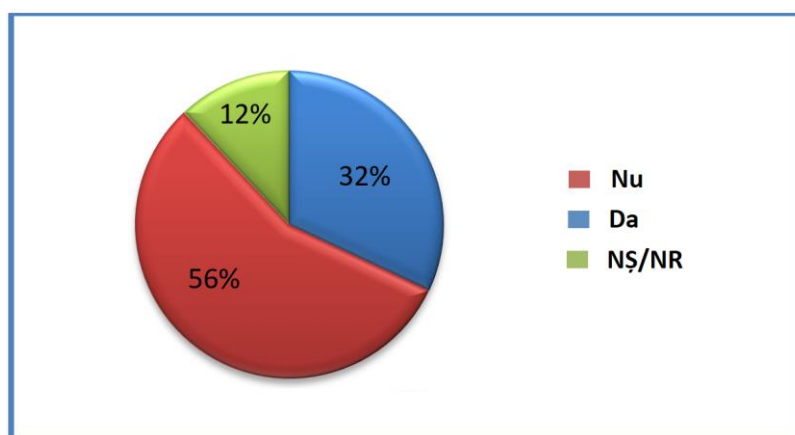
Studiul sociologic evidențiază necesitatea organizării pentru părinți a unor formări privind implicarea acasă. Printre activitățile propuse de părinți în acest sens menționăm: organizarea seminarelor de instruire care ar ajuta părinții să-i asiste pe copii la temele pentru acasă; oferirea de materiale suport părinților care i-ar ajuta să monitorizeze efectuarea temelor de către copii; organizarea grupurilor de suport pentru părinții elevilor cu cerințe educaționale speciale, a elevilor cu probleme de comportament etc.

²⁰ Instrucțiunea privind managementul temelor pentru acasă în învățământul primar, gimnazial și liceal Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1249 din 22.08.2018. Secțiunea V: Rolul părinților/reprezentanților legali în reglementarea temelor pentru acasă.

În opinia părinților, elevii își doresc pentru acasă teme diferențiate, axate pe proiecte. Astfel, la întrebarea „Știți cum să Vă ajutați copilul să-și facă temele pe acasă?”, mai mult de jumătate din respondenți (56%) au declarat că nu știu; 32% din respondenți au declarat că știu, iar 12% din ei nu sunt siguri că știu. Marea majoritate a părinților chestionați au menționat că monitorizarea temelor pentru acasă se reduce doar la stabilirea de către ei a faptului că temele au fost făcute, ceea ce se reduce la un control formal și nu l-a o implicare propriu-zisă.

Figura 5. Cunoștințele părinților referitoare la ajutarea elevilor să-și facă temele pe acasă

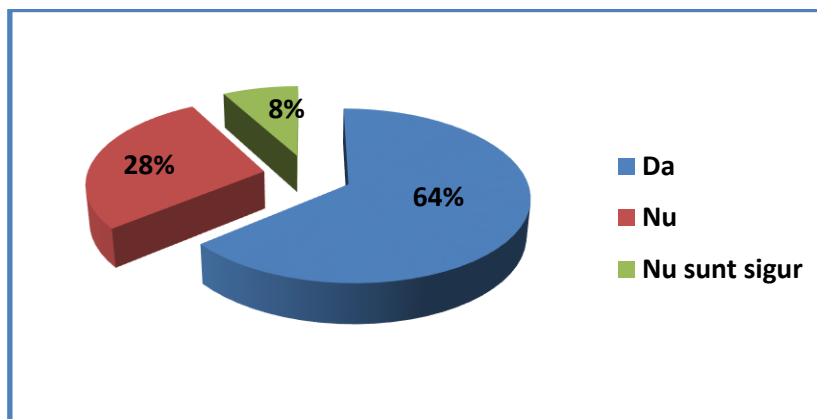
Dumneavoastră știți cum să vă ajutați copiii să-și facă temele pe acasă?

Studiul identifică o tendință pozitivă privind implicarea părinților în procesul decizional al instituției de învățământ general prin intermediul organelor colective de conducere: circa 64% din părinți au menționat că în cadrul școlii frecventată de copilul lor funcționează un consiliu/comitet al părinților; 28% din părinți au indicat că un astfel de consiliu/comitet nu funcționează, iar 8% din părinți nu sunt siguri de existența acestuia. Părinții care au declarat că în școală există un astfel de consiliu/comitet consideră că prin intermediul acestuia ei se pot implica în luarea deciziilor la nivelul școlii: să monitorizeze procesul educațional; să organizeze diferite activități extrașcolare în cadrul instituțiilor; să inițieze diferite activități culturale etc.

Figura 6. Funcționarea unui consiliu/comitet al părinților în școală

În școala Dumneavoastră funcționează un consiliu /un comitet al părinților?

În strânsă interacțiune cu organele reprezentative și consultative ale părinților, cadrele didactice trebuie să asigure relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea, dezvoltând parteneriate; să motiveze implicarea părinților și a membrilor comunității, menite să sporească calitatea educației la nivel de clasă sau instituție; să antreneze structurile asociative ale copiilor/elevilor și ale părinților, precum și instituțiile partenere din comunitate, în elaborarea proiectelor educaționale în scopul consolidării coeziunii între toți actorii educaționali din instituție pentru asigurarea coeziunii sociale și a unei educații de calitate pentru copiii lor.

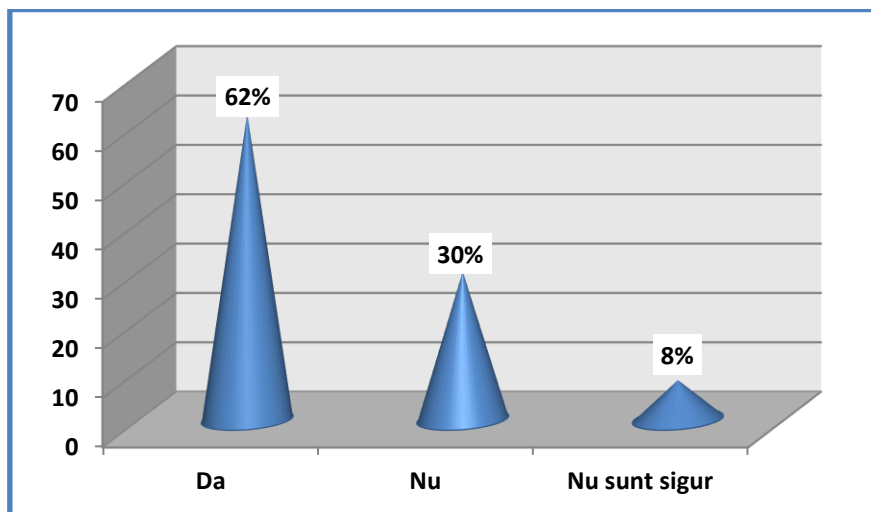
Un rol deosebit în asigurarea calității educației în instituțiile de învățământ general revine activităților extrașcolare, care sunt componente importante ale procesului educațional. Acestea creează oportunități pentru aplicarea și transferul cunoștințelor, manifestarea abilităților și dezvoltarea competențelor dobândite de către elevi în procesul de studii, valorificarea potențialului individual. Potrivit documentelor normative în vigoare²¹, coordonatele activităților extrașcolare vizează: identificarea și dezvoltarea talentelor, aptitudinilor elevilor (domeniile arte, sport, tehnologii, comunicare, leadership etc.); dezvoltarea relațiilor comunitare, identificarea și atragerea de noi parteneri în derularea programelor educaționale; dezvoltarea în colectiv/comunitate a unor relații bazate pe încredere, respect și înțelegere.

Cercetarea sociologică relevă faptul că circa 62% din părinții chestionați au menționat diferite activități extrașcolare/extracurriculare la care au participat copiii acestora; 30% din ei au declarat că copiii lor nu au fost implicați în activități extrașcolare; 8% din respondenți nu sunt siguri de acest fapt.

²¹ Repere metodologice privind organizarea procesului educațional la dirigenție. Aprobata prin Dispoziția Ministerului Educației nr. 282 din 28 iunie 2016.

Figura 7. Implicarea elevilor în diferite activități extrașcolare

Au participat copiii Dumneavoastră la activitățile extrașcolare/extracurriculare organizate de școală?

Părinții chestionați au declarat că copiii lor au participat la următoarele activități extrașcolare/extracurriculare:

- Cercuri pe obiecte: cercuri de limba engleză, robotică, informatică, chimie.
- Concursuri școlare, olimpiade la diferite discipline școlare.
- Cercuri sportive: cerc de volei, fotbal, tenis.
- Concursuri muzicale, flashmob-uri.
- Vizite la teatru.
- Prezentări de carte.

În același timp, respondenții au menționat că activitățile extrașcolare se organizează mai mult pentru copiii din clasele primare.

În viziunea părinților, activitățile extrașcolare sunt văzute ca un supliment la activitățile școlare, adesea fiind percepute de către părinți ca fiind la fel o școală, dar după școală.

Concluzii și recomandări

Relevanța politicilor naționale privind responsabilizarea tuturor actorilor cu atribuții în domeniul educației și implicarea părinților și comunităților în guvernarea educației

1. Modalitățile de implicare a părinților în administrarea instituțiilor de învățământ și a sectorului educație sunt reflectate în Codul Familiei nr. 1316-XIV din 26 octombrie 2000; Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014; Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 944 din 14 noiembrie 2014; Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1106 din 03.10.2016; Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 523 din 11 iulie 2011; Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 434 din 10 iunie 2014.

Orientările strategice statuate în aceste documente de politici trasează noi direcții, cum ar fi: crearea unui sistem unitar, corelat și complex de educație a părinților pe plan național; conceptualizarea și promovarea educației parentale la nivel de formare inițială și continuă, elaborarea și implementarea programelor de educație parentală; formarea educatorilor parentali, specialiști care prin profesia lor sunt în relație cu copiii și familia și vor beneficia de formare specializată în dezvoltarea competențelor parentale; dezvoltarea unor servicii destinate părinților, ca suport pentru creșterea nivelului de cunoștințe ale acestora.

2. În ultimii ani în Republica Moldova au fost elaborate module de Educație parentală pentru formarea inițială și continuă a resurselor umane în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, Universității de Stat din Moldova, Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică.

În cadrul Institutului de Științe ale Educației, sectorul Parteneriate Educaționale, a fost implementat Proiectul “Elaborarea mecanismelor și metodologiilor pedagogice de conjugare a parteneriatului școală-familie-comunitate pentru asigurarea coeziunii sociale și oferirea unei educații de calitate 2015-2018”. În cadrul acestui proiect au fost elaborate ghiduri metodologice, lucrări științifico-didactice privind implementarea parteneriatelor educaționale.

Totodată se constată faptul că majoritatea programelor de formare a abilităților și competențelor parentale sunt realizate sub forma unor proiecte-pilot, implementate de către organizații nonguvernamentale, cu suportul financiar din partea donatorilor, abordările la nivel de stat fiind în stare incipientă. În acest sens menționăm inițiativele dezvoltate de ONG-urile cu experiență în domeniu: Asociația Parteneriate pentru Fiecare Copil; Asociația Keystone Moldova; Proiectul Educațional Pas cu Pas; Fundația Terre des Hommes; Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copiii, CCF Moldova, Asociația Lumos ș.a.

3. Studiul relevă faptul că educația parentală în Republica Moldova se concentrează, preponderent, pe segmentul educației timpurii și a familiilor care au copii cu cerințe educaționale speciale; prevenirea separării copilului de familie sau reintegrare în familie din instituții rezidențiale. Activitățile ce ar avea în calitate de beneficiari și familiile-tip sunt foarte puține.

Deși participarea părinților este unul dintre scopurile politicilor naționale, pregătirea cadrelor didactice pentru a realiza acest obiectiv nu este suficientă. Cadrele didactice au nevoie de noi competențe pentru a interacționa cât mai eficient cu părinții.

Recomandări:

- Diversificarea programelor de educație parentală (din perspectivă educațională, de sănătate și asistență socială) la nivel de sistem, destinate tuturor categoriilor de beneficiari.
- Crearea/dezvoltarea serviciilor de sprijin parental la nivel de comunitate (de informare și sensibilizare, de formare/educare/instruire, consiliere, vizite la domiciliu etc.).
- Consolidarea capacităților profesioniștilor în domeniu din diverse sectoare (educațional, protecția copilului, medical) pentru oferirea serviciilor integrate și dezvoltarea abilităților și competențelor parentale.
- Extinderea de către instituțiile de învățământ general a serviciilor educaționale destinate părinților/reprezentanților legali/persoanelor în grija cărora se află copiii prin oferirea de asistență, sprijin și practici educaționale.
- Promovarea mecanismelor care să încurajeze formarea permanentă în domeniul educației parentale de către toate instituțiile de învățământ general.

Percepția publică a calității educației în instituțiile de învățământ general din perspectiva școală-familie

4. Deși cadrul normativ aprobat în Republica Moldova are ca obiectiv îmbunătățirea calității educației, datele colectate de pe un eșantion reprezentativ, alcătuit din părinți, în lunile aprilie-mai 2019, arată că doar 58% din respondenți sunt mulțumiți de calitatea educației oferite copiilor în cadrul instituțiilor de învățământ general, 37% din respondenți nu sunt mulțumiți, iar 5% din ei nu se pot pronunța.

În cadrul cercetării sociologice părinții au propus următoarele măsuri de îmbunătățire a calității ofertei educaționale a școlii: implementarea programului *Școală după școală*, ce ar oferi elevilor suport la pregătirea temelor pentru acasă și pregătirea pentru evaluările finale; diversificarea evenimentelor extrașcolare/extracurriculare, care ar avea ca scop coeziunea clasei și consolidarea spiritului de echipă; organizarea activităților pentru perioada vacanței; organizarea activităților de consiliere psihologică pentru elevi; introducerea registrului electronic și a agendei electronice; organizarea diferitor concursuri sau proiecte de parteneriat cu alte instituții.

5. Studiul a scos în evidență că comunicarea la nivel de management la nivelul instituției de învățământ general este dominată de metode clasice: agendele pe suport de hârtie ale elevilor, scrisori pe suport de hârtie etc. Oportunitățile oferite de tehnologia informației și a comunicațiilor rămân încă nevalorificate.

6. S-a constatat că mai mult de jumătate din părinți (56%) nu știu cum să-l ajute pe copil să-și facă temele pentru acasă; doar 32% din ei au afirmat că cunosc cum să o facă, iar 12% din părinți nu sunt siguri cum s-o facă. Marea majoritate a părinților intervievați au menționat că monitorizarea temelor pe acasă se reduce doar la stabilirea faptului că ele au fost făcute de copii, reducându-se la un control formal.

Recomandări:

- Utilizarea mijloacelor TIC în managementul instituțiilor școlare, fapt ce ar permite transparentizarea procesului educațional și disciplinarea profesorilor prin crearea de registre electronice, dezvoltarea și plasarea conținuturilor digitale și a temelor pentru acasă în format electronic pentru a putea fi vizualizate de către elevi și părinți.
- Stabilirea unui sistem eficient de comunicare dintre părți. Diversificarea formelor de colaborare dintre școală și familie: organizarea zilelor periodice ale ușilor deschise cu activități corespunzătoare, crearea unui site web interactiv și desemnarea unei persoane de legătură.
- Elaborarea și implementarea mecanismelor de responsabilizare a părinților. În acest context, o atenție deosebită trebuie acordată calității procesului de comunicare între părinți și copii și, respectiv, utilizării tuturor mijloacelor tehnice disponibile pentru a comunica cu copiii nu doar pe teme cotidiene, dar și pentru discutarea și aprofundarea unor subiecte sensibile pentru a asigura un grad mai înalt de prevenire și protecție de riscurile specifice diferitelor vârste ale copiilor. Dezvoltarea acelor programe de voluntariat și de prestare a serviciilor conexe școlii, care presupun implicarea părinților și a membrilor comunităților.
- Organizarea seminarelor de instruire ce ar ajuta părinții să-i asiste pe copii la efectuarea temelor pentru acasă; oferirea de materiale suport ce ar ajuta părinții să monitorizeze efectuarea temelor pentru acasă de către copii.
- Organizarea grupurilor de suport pentru părinții elevilor cu cerințe educaționale speciale, a elevilor cu probleme de comportament.

Implicarea familiilor și comunităților în guvernarea și managementul școlii

7. S-au atestat multiple practici pozitive de colaborare a școlii cu autoritățile publice locale, cu referire la participarea în diferite proiecte, implementate în parteneriat cu APL (susținute financiar de FISM și Banca Mondială); procurarea de mijloace didactice și implicarea în soluționarea unor probleme ale instituției.

În cadrul parteneriatului școlii cu organizațiile neguvernamentale sunt derulate diverse acțiuni de informare, consiliere, acțiuni de voluntariat, axate pe diverse subiecte educaționale, precum și din domeniul protecției drepturilor copilului.

8. S-a constatat o tendință pozitivă privind implicarea părinților în procesul decizional al instituției de învățământ general prin intermediul organelor colective de conducere. Părinții consideră că prin intermediul consiliilor/comitetelor părintești ei se pot implica în luarea deciziilor la nivelul școlii: monitorizează procesul educațional; organizează diferite activități extrașcolare în cadrul instituțiilor; desfășoară diverse activități culturale.

9. Fiecare al treilea părinte declară că copilul/copiii lui nu participă la activitățile extrașcolare, fapt ce denotă existența unor lacune serioase în organizarea și desfășurarea activităților în cauză.

Recomandări:

- Delimitarea rolurilor și responsabilităților diferitor specialiști la nivel de instituție de învățământ - manager, cadru didactic, diriginte, psiholog, cadru didactic de sprijin - privind ariile de intervenție în scopul promovării parteneriatului școală-familie-comunitate.
- Organizarea activităților de informare pentru părinți, axate pe diverse tematici ce țin de educația copilului după cum urmează: organizarea ședințelor de informare a părinților despre oferta educațională a școlii – misiune, politici, curriculum etc.; progresul copiilor din punct de vedere academic, dezvoltarea personală etc.
- Consultarea părinților în luarea unor decizii la nivelul școlii privind organizarea activităților extrașcolare, activităților privind asigurarea sănătății și siguranței copilului, managementul școlii; curriculumul la decizia școlii etc.
- Implicarea părinților în calitate de persoană-resursă în procesul educațional (de exemplu, prelegeri pe un anumit subiect sau vizite la locul de muncă al părinților) și în activități extrașcolare (pregătirea evenimentelor, organizarea excursiilor, activităților pe interese etc.).
- Stabilirea parteneriatelor între instituțiile de învățământ și agenții economici, publici și privați, în scop de diversificare a activităților de ghidare în carieră și orientare profesională.
- Diversificarea activităților extrașcolare care ar oferi elevului extinderea și complementarea educației școlare conform aptitudinilor, pasiunilor și intereselor elevilor.